

Veleposlanik Peter Semneby, Voditelj Misije OEES-a u Republici Hrvatskoj

Program hrvatske Vlade prvi put ima polazište jednako zadaćama Misije OEES'a u Hrvatskoj

Omogućavanje pristupa stambenom smještaju svim bivšim nositeljima stanarskog prava koji se žele vratiti u Hrvatsku jedna je od najvažnijih preostalih obveza hrvatske te će, svakako, predstavljati jedno od glavnih polazišta za rješavanje izbjegličkog poglavlja u regiji. U ovom trenutku u Hrvatskoj je još uvijek zaposjednuto nešto više od 1.100 imovinskih jedinica

Razgovarao: Damir Maričić

S voditeljem Misije OEES-a u Hrvatskoj veleposlanikom Peterom Semnebyem razgovaramo u trenutku kada Hrvatska očekuje odluku o svojoj europskoj budućnosti, u čemu je očito ključno stajalište ono koje će iznijeti tužiteljica Haškog suda Carla del Ponte. No, svakako je vrijedno kakvo stajalište o događajima i situaciji u Hrvatskoj ima Misija Organizacije za europsku sigurnost i suradnju.

U našem posljednjem razgovoru nedvosmisleno ste kazali da je Hrvatskoj mjesto u EU. Mislite li da će se to u periodu pred nama i dogoditi? Kako procjenjujete nadanje i zalaganje Hrvatske za ulazak u EU prije kraja ovog desetljeća?

Ne mogu nagađati kada će se Hrvatska pridružiti EU, no ona je svakako postigla izvanredan napredak u reformi i ispunjavanju kriterija za pristupanje Uniji. Euroskepticizam je u Hrvatskoj još je prilično jak, no također postoji i konsenzus među glavnim političkim strankama o tome da je budućnost Hrvatske unutar EU. Još neka neriješena pitanja koja se odnose na prošlost, no vizija budućnosti sasvim je jasna - a to je najvažnije. Kad je Hrvatska od Europske komisije dobila pozitivno Mišljenje o zahtjevu za članstvo, te odluku o dodjeli formalnog statusa zemlje kandidata od 18. lipnja prošle godine, Vijeće Ministara izjavilo je da Hrvatska mora nastaviti punu suradnju s Haškim sudom te činiti više, između ostalog, u podršci manjinskim pravima, povratku izbjeglica, pravosudnoj reformi i regionalnoj suradnji. To su područja na kojima Misija aktivno pruža savjet i pomoć Vladi.

Kako ocjenjujete suradnju s sadašnjom Vladom kroz ovih nešto manje od godinu dana?

Naš odnos s Vladom je vrlo dobar. U stvari, Vladin program po prvi puta reflektira ista polazišta koja je i Misija postavila u svom radu. Sadašnja hrvatska Vlada, od dolaska na vlast, ulaže značajne napore, kako glede političkih izjava tako i kroz svoje djelovanje, u ispunjavanje zadaća vezanih za mandat Misije OEES-a. S jasnim euroatlantskim aspiracijama ova se Vlada obvezala na postizanje većeg napretka u preostalim poslijeratnim pitanjima, posebno glede promicanja reintegracije izbjeglih Srba, manjinskih prava, suradnje s Haškim sudom te regionalne suradnje, što je sve sadržano u mandatu OEES-a. Prepoznavajući to, visoki Vladini dužnosnici uključujući i premijera Sanadera izjavili su da Vlada vidi OEES-a kao partnera, a tako i mi sebe vidimo. Mi smo ovdje radi pružanja pomoći i savjeta Hrvatskoj.

Pomogli Hrvatskoj do – praga EU

Koliko je značenje vaše misije u samom postupku približavanja Hrvatske EU i koliko EU u svojim ocjenama koristi spoznaje OESS-a?

Mandat Misije OESS-a u Republici Hrvatskoj podudara se s dijelom političkih kriterija koje Hrvatska treba ispuniti za članstvo u EU, kao što su reforma pravosuđa, povratak izbjeglica i manjinska prava. Iz tog razloga naš je rad veoma važan za proces hrvatske euroatlantske integracije. OESS neće zauvijek ostati ovdje, no vjerujem da još ima područja u kojima možemo biti od koristi i pomagati Hrvatskoj još neko vrijeme. Kroz dug boravak u Hrvatskoj stekli smo određeno iskustvo te možemo djelovati kao posrednik u rješavanju problema koji još postoje unutar društva. Naša je zadaća pružanje pomoći Hrvatskoj i dosta smo pridonijeli u pomoći Hrvatskoj da stigne tu gdje se trenutno nalazi: na prag ulaska u EU.

Gdje vidite napredak Hrvatske, i ovog kraja, u ostvarivanju zadaća vezanih uz procese obnove, povratka imovine i ljudi, izgradnje povjerenja i suživota?

Nesumnjivo je da je došlo do napretka, no još se uvijek ne nalazimo u situaciji u kojoj se sve izbjeglice mogu slobodno vratiti i ponovo ući u posjed vlastite imovine. Sada, međutim, po prvi put svjedočimo regionalnom pristupu u rješavanju ovog pitanja. Vlade Republike Hrvatske, Srbije i Crne Gore te Bosne i Hercegovine usvojile su zajedničku deklaraciju o zaključivanju procesa povratka izbjeglica do kraja sljedeće godine. Ta deklaracija predstavlja početak napornog rada. Slobodan izbor svakog pojedinca mora se poštovati – svima koji su stradali u ratu mora se omogućiti povratak u sigurno okruženje te pristup vlastitoj imovini. Također treba poštovati želju onih koji žele ostati gdje su sada. Najveći problem pred Hrvatskom je osiguranje smještaja bivšim nositeljima stanarskog prava. Osim humanitarnog aspekta, ovdje se radi i o političkom aspektu - pitanje izbjeglih osoba treba jednom zauvijek skinuti s dnevnog reda u politici, kako se ponovo ne bi pojavilo kao problem nakon mnogo godina. To se može ostvariti samo putem sporazuma između država zasnovanog na pravednom rješenju za sve izbjeglice.

Koji su po vama nedostaci u tim procesima?

Jedno od glavnih pitanja kod procesa povratka u Hrvatsku ostaje stambeno zbrinjavanje izbjeglih osoba koje su prije rata bili nositelji stanarskog prava. Iako je Vlada za tu kategoriju izbjeglica osigurala programe stambenog zbrinjavanja, u ovom trenutku oni se još uvijek uglavnom ne provode.

Nedavni slučaj u Korenici također je naglasio vrlo stvarnu opasnost primjene nepravednih zakonskih rješenja od strane pristranih sudova u vezi s povratom privatne imovine. Događalo se da su sudovi nalagali vlasnicima plaćanje naknade privremenim korisnicima za navodna ulaganja u nekretninu. Tako je vlasniku picerije «Sara» u Korenici naloženo je da plati naknadu od 30.000 eura, usprkos činjenici da je privremena korisnica koristila kuću za vođenje uspješnog posla i nije plaćala naknadu za korištenje. Vlasnik ne može platiti taj novčani iznos pa je primoran prodati kuću na javnoj dražbi, samo dva sata nakon predviđenog ponovnog stupanja u posjed imovine. Takva praksa je nedopustiva.

Nakon što im se imovina vrati, vlasnici se ponekad suočavaju s dodatnim preprekama, poput devastacije imovine od strane privremenih korisnika neposredno prije iseljenja, ili nepostojanja komunalnih priključaka. Velik broj sela još uvijek nema električnu energiju iako je od rata prošlo čak 10 godina.

Zaposjednuto 1.100 kuća, stanova i imanja

Kako ocjenjujete završne aktivnosti na povratku imovine (kraj godine) i jeste li u OESS-u s Vladom našli prihvatljivo rješenje za pitanje bivših nositelja stanarskog prava?

Vlada je tijekom prošle godine uložila znatne napore u rješavanje procesa povrata imovine. U ovom trenutku u Hrvatskoj je još uvijek zaposjednuto nešto više od 1100 imovinskih jedinica, a vrijeme rješavanja tih slučajeva u velikoj mjeri ovisit će o osiguranju stambenog zbrinjavanja za korisnike imovine koji ispunjavaju uvjete od strane Vlade. U nekim općinama srednje i južne Hrvatske taj će proces biti dovršen tek krajem ove godine.

Omogućavanje pristupa stambenom smještaju svim bivšim nositeljima stanarskog prava koji se žele vratiti u Hrvatsku jedna je od najvažnijih preostalih obveza Hrvatske, te će svakako predstavljati jedno od glavnih polazišta za rješavanje izbjegličkog poglavlja u regiji, kao što to je nedavno dogovoreno na ministarskoj konferenciji u Sarajevu. U ovom trenutku dva programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava u velikom mjeri još nisu provedena, dok se rok za podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje za bivše nositelje stanarskog prava izvan područja od posebne skrbi ubrzano približava. Nakon što ga je produljio ministar Kalmeta, rok za podnošenje zahtjeva za program stambenog zbrinjavanja za bivše nositelje stanarskog prava u gradovima poput Zadra je 30. lipnja.

Po našim informacijama Misija OESS-a u Hrvatskoj se povećava odnosno širi. Je li to točno. Kako to objasniti s obzirom da se u Hrvatskoj očekivalo da se s približavanjem EU misija OESS-a u našoj zemlji ići na smanjenje poslova i ljudi?

Misija OESS-a u Republici Hrvatskoj nije se povećala. U stvari, krajem prošle godine broj članova Misije se smanjio. Misija se strukturno sažela te konsolidirala svoju prisutnost na terenu u manjem broju relativno većih područnih ureda. Prisutnost Misije na terenu sada je koncentrirana u šest područnih ureda u glavnim političkim, gospodarskim i administrativnim središtima – kao što je slučaj u Zadru. Ovo restrukturiranje odražava napredak Hrvatske prema ispunjenju mandata OESS-a kao i promijenjenu prirodu rada Misije. Ove godine usredotočujemo se na partnerstvo s lokalnim vlastima na rješavanju pitanja vezanih uz mandat, za dobrobit lokalnog stanovništva kao i Hrvatske u cjelini na njenom putu ka euroatlantskim integracijama.

Zadar prednjači u gospodarskom razvoju, ali treba dosta toga učiniti u izgradnji tolerantnog društva

Kakvim ocjenjujete gospodarske aktivnosti na ovom području i koliko je OESS i ostale međunarodne institucije svjesni da je pitanje gospodarskog razvitka područja povratka i obnove presudno za daljnji napredak i u procesima povratka i obnove života?

U Zadarskoj županiji uloženi su veliki naponi u poticanje gospodarstva. Nažalost, situacija je puno manje ohrabrujuća na području zadarskog zaleđa. Gospodarski razvoj jedan je od najvažnijih preduvjeta za daljnji napredak povratka i obnove te za reintegraciju. Isto tako, povratak stanovništva koje potječe s ovog područja preduvjet je njegova razvoja i prosperiteta. Stoga EU, Misija OESS-a i druge međunarodne institucije aktivno podupiru sve inicijative usmjerene prema razvoju gospodarstva u cijeloj županiji, a posebice na ratom pogođenim područjima. Dio tih napora usmjeren

je u poticanje osnivanja malog i srednjeg poduzetništva, uključujući edukaciju mladih i žena.

Koji su ključni neriješeni problemi koje uočavate na području Zadarske županije?

Cilj ne samo Zadarske županije, već i cijele Hrvatske, je reintegrirano i napredno društvo. Zadar prednjači u gospodarskom razvoju u Hrvatskoj, no još uvijek treba dosta toga učiniti u izgradnji tolerantnog, reintegriranog društva. Zato je Zadarska županija izabrana za mjesto prvog posjeta jednog hrvatskog premijera domu povratnika srpske narodnosti. U svibnju prošle godine, premijer Ivo Sanader je, zajedno s predsjedateljem OEES-a, simbolično prelomio pogaču s povratnikom u selo Biljane Donje. U studenome sam posjetio Škabrnju zajedno s američkim veleposlanikom Minikesom te smo bili svjedoci napretka, ne samo u obnovi kuća, nego i u stavu ljudi. Poželjevši nam dobrodošlicu u Škabrnju, zadarski nadbiskup msgr. Prenda naglasio je potrebu za opraštanjem, pomirenjem, suživotom i tolerancijom.

Ustroj Misije u Hrvatskoj

- Glavni ured u Zagrebu
- Šest područnih ureda i to u: Splitu, Gospiću, Karlovcu, Sisku, Vukovaru i Zadru.
- Zadarski ured preseljen je u veće prostorije na Put Murvice 14-16 (bivši prostor Vinilplastike) - tel. 250-556.

Semneby u *Guardiana*: EU i Hrvatska u kutu

Peter Semneby nedavno je za londonski «The Guardian» komentirao zastoj u pregovorima zbog slučaja gotovina. Odgovarajući na pitanje da komentira novonastalu situaciju, Semneby je rekao: «Oboje, i EU i Hrvatska strpale su se u kut. Nema dobrog puta vani, samo izbor između lošeg i goreg.»